

לקח טוב כלל א

בעניני שליחות

יבאר ענין ששא"כ מהו אם גוף השליח נעשה כגוף המשלח או המעשה עכ"פ מתייחסת למשלח א"ד גם המעשה מתייחסת לשליח ורק שמועלת עבור המשלח ויעיר בזה מי"ב מקומות. ידבר בענין מילי לא מימסרין לשליח ובענין הקדש ע"י שליח ובענין אין שליחות לקטן ויחדש דלר' יהודה יש שליחות לקטן. ידבר בענין לפני עור אם ההכשלה בעכו"ם כו' חשיב אביזרייהו דעכו"ם או לא. יבאר קדושת מעשר בהמה אם מאל"ה היא באה כשיש המנין של האדם או דיבור המנין של האדם מקדשו בעצם:

נסתפקתי הא דקי"ל שלוחו של אדם כמותו מהו הכוונה בזה אם הכוונה שגופו של שליח נחשב כגוף המשלח, או השליח לאדם אחר נחשב רק שהמעשה אשר הוא עושה בשליחותו עכ"פ מתייחסת למשלח ונחשב שהמשלח עשה המעשה ההוא, או דלמא גם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשליח ונחשב שהשליח עשה המעשה לא המשלח רק שהתורה גזרה שאף שאדם אחר עשה המעשה לא הוא עכ"ז כיון ששלחו לכך מועלת המעשה של האחר עבורו כאלו עשאה הוא ודו"ק. והערותי בזה מאיזהו מקומן בס"ד ואלה המה:

(א) מש"ס קידושין דמ"ג ע"א איתמר רב אמר שליח נעשה עד ור' שילא אמר אין שליח נעשה עד רב אמר שליח נעשה עד אלומי קא מאלימנא למלתא ורש"א אין שליח נעשה עד כיון דאמר מר ששא"כ הו"ל כגופי עכ"ל הגמ'. ומפורש בזה לענ"ד דבהא פליגי דר' שילא סבר דהשליח נחשב כגוף המשלח וא"כ הוא עצמו הבעלים ואין יכול להעשות עד ורב ס"ל דהשליח נחשב לאדם אחר אלא שמעשהו מתייחסת למשלח או שמועלת עבור המשלח וע"כ כיון שהוא עצמו אדם אחר הוא שפיר יכול להעיד על המעשה ואדרבה אלומי קא מאלימנא למלתא ועדותו טובה יותר כיון שמעיד על מה שעשה בעצמו דאדם יודע וזוכר יותר בבירור מה שעשה בעצמו ממה שרואה לאדם אחר עושה:

(ב) בש"ס גיטין דמ"ז ע"ב וש"ס בבא בתרא דפ"א ע"ב דאמר דאם שיגר הביכורים ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא משום דכתי' ולקחת והבאת ע"כ בעי' לקיחה והבאה באחד עכ"ל הגמ'. ואי נימא דהשליח הוא הבעלים או שמעשהו מתייחסת לבעלים שפיר ראוי שיוחשב לקיחה והבאה באחד כיון שגם הלקיחה נחשב שהבעלים לקחו וכמובן ועל כרחך דהשליח כאדם אחר נחשב וגם המעשה איננה מתייחסת למשלח וע"כ שפיר לא היתה הלקיחה ע"י הבעלים וע"כ אם יביאו עתה הבעלים הביכורים לא הוי לקיחה והבאה באחד:

(ג) הנה כראי' הקדומה יש להביא ראיה גם מש"ס סוטה דכ"ז ע"א דאמר במי שנתחרש או שנשתטה או היה בבית האסורין וקינאו ב"ד לאשתו דאם נשתפה אח"כ אינו מביא ומשקה אותה משום דכתיב וקינאו והביא ע"כ בעי' קינוי והבאה באחד ע"ש ברש"י ד"ה וקינאו ושם דכ"ה ע"א ברש"י ד"ה עבדין כ' דקינאו ב"ד הוא מטעם שליחות דזכות הוא לבעל לקנאות באשתו אם רואין אותה פרוצה במעשי' זכאי מטעם שליחות עש"ה. וא"כ יש גם משם ראי' כראי' הקודמת דאם השליח כבעלים או שהמעשה מתייחסת לבעלים ראוי שיוחשב קינוי והבאה באחד:

(ד) מש"ס גיטין דכ"ט ע"ב דפליגי בשליח שעשה שליח שני ומת הראשון אם שליחות השני בטל או לא דמאן דס"ל דלא בטל קאמר דכלהו מכח בעל קאתו איתי' לבעל איתנהו לכולהו וכו' עש"ה. והסברא נותנת שבזה פליגי דאי נימא דהשליח הוא הבעלים עצמם א"כ כשעשה שליח שני הוי כאלו נעשה זה השליח השני מן הבעל עצמו ואין השליח השני צריך עוד אח"כ להויות שליח הראשון כלל שהרי לא נעשה ממנו כלל רק מן הבעל שבשעה שעשאו הרי היה הוא הבעל ממש וכן אם נאמר שהשליח אדם אחר הוא רק שמעשהו מתייחסת למשלח ג"כ ראוי לומר כן כיון שכל מה שהוא עושה בשליחותו נחשב שהמשלח עשה וא"כ גם עשאו את שליח השני לשליח נחשב שהמשלח עשה זה ודו"ק. משא"כ אם נאמר שהשליח לאדם אחר נחשב וגם מעשהו אין מתייחסת למשלח רק שמועלת עבור המשלח א"כ השליח השני נעשה שליח מאדם אחר לא מן הבעל וע"כ שפיר צריך שיהא האדם האחר הוא קיים:

(ה) בש"ס תמורה ד"י ע"א בעי רמי בר חמא מקדיש עושה תמורה או מתכפר עושה תמורה (ראובן שהקדיש בהמה שיתכפר בה שמעון מי יכול להמיר בה ראובן המקדיש או שמעון המתכפר) אמר רבא א"כ מצינו ציבור ושותפין עושין תמורה וכגון דשוו שליח לאקדושי (פי' דאי נימא דבתר מקדיש אזלין א"כ ציבור ושותפין שעשו שליח להקדיש אז נהי דהצבור והשותפין מתכפרים בו עכ"ז כיון שהשליח הקדיש תלוי בו דין תמורה והוא שפיר יכול להמיר כיון שהוא איש יחידי וא"כ מצינו תמורה בקרבן של צבור ושותפין ואנן קי"ל דלא משכחת תמורה בקרבן צבור ושותפין עש"ה ברש"י) עכ"ל הגמ'. והשתא אי נימא דבכל שליחות מתייחסת המעשה למשלח א"כ גם בצבור ושותפין העושים שליח להקדיש נחשב שהקדישו הם וא"כ אפילו נאמר דבעלמא מקדיש עושה תמורה עכ"ז בצבור ושותפין דשוו שליח לאקדושי שפיר אין השליח עושה תמורה אפי' אי מקדיש עושה תמורה שהרי השליח איננו המקדיש כלל וכל שכן אם נאמר דגוף השליח נחשב כגוף הבעלים ודאי דחשיב שהקדישו הצבור

ושותפין וכמובן וא"כ מאי פריך ועל כרחך דהשליח אדם אחר הוא וגם דמעשה השליחות איננה מתייחסת למשלח רק שמועלת עבורו וא"כ שפיר מתייחס ההקדש לשליח אלא שמועיל עבור הצבור ושותפין וע"כ שפיר יכול השליח להמיר אי מקדיש עושה תמורה. ועוד יש לדקדק כן באופן אחר מש"ס תמורה הנ"ל זזה דאי נימא דגוף השליח הוא כגוף הבעלים א"כ נראה פשוט דאם המשלחים רבים נחשב גם השליח רבים במעשה השליחות וכן אם מעשהו מתייחסת למשלח א"כ כשמשלח מרבים מתייחסת המעשה לרבים וא"כ גם כאן חשוב כאלו רבים הקדישו וא"כ שפיר אין ראוי שיועיל תמורה אפילו אי מקדיש עושה תמורה כיון שכאן הקדישו רבים וא"כ כיון דמקדיש עושה תמורה שוב הגזה"כ דצבור ושותפין ראוי לומר דתליא בהקדש דאם הקדישו רבים אין תמורה מועלת בקרבן זה ועל כרחך דהשליח אדם אחר הוא והמעשה מתייחסת לו ע"כ שפיר הו"ל הקדש דיחיד ולא הקדש דצבור ושותפין ודו"ק היטב:

(ו) בש"ס קידושין דריש קרא דושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן משא"כ ע"ש. והשתא אי נימא דמעשה השליח מתייחסת למשלח א"כ כשהמשלחים רבים נחשב שעשאו המשלחים כולם המעשה ההוא וכנ"ל. וא"כ לפי מאי דס"ל לר' אליעזר ברבי שמעון בחולין דכ"ט ע"ב דאסור לשנים לשחוט זבח אחד בקדשים מה"ת ע"ש א"כ מה יענה ראב"ש להך קרא דושחטו אותו דמתיר לכל הקהל לשחוט ע"י שליח אחד ואמאי שרי הא המעשה מתייחסת להם ונחשב ששחטו כולם וא"כ הו"ל שנים שוחטין זבח אחד וכן אם נאמר דגוף השליח נחשב כגוף המשלח ג"כ יוקשה דכבר כתבתי דנראה פשוט דאם נאמר כן אזי כשהמשלחים רבים נחשב גם השליח רבים הואיל ונעשה כגוף המשלחים וא"כ חשוב ג"כ שנים שוחטין זבח אחד ועל כרחך דהשליח נחשב לאדם אחר וגם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשליח אלא שמועלת עבור המשלח וע"כ שפיר חשוב שחיטה ביחיד ורק שמועלת עבור הקהל המשלחים שיצאו בה כולם ידי מצות שחיטת פסח ודו"ק. אולם יש לדחות דמה שהקפידה תורה שלא יהיו שנים שוחטין זבח אחד בקדשים היינו רק אם ממש שנים שוחטין וכל אחד שוחט בכח בפני עצמו משא"כ כאן שהשליח היחיד שוחט ונעשתה השחיטה בכח אחד א"כ אפילו מתייחס המעשה לרבים המשלחים נחשב רק כאלו שחטו רבים בכח אחד וזה י"ל דשרי שפיר. וסמוכין לזה מש"ס שבת ד"ג ע"א דדריש קרא דבעשותה יחיד העושה חייב שנים שעשאוהו (שנים שעשו יחד מלאכה בשבת כגון זה עוקר וזה מניח) פטורין ע"ש. והנה שם ד"ה ע"א איתא בעי ר' יוחנן זרק חפץ ונעקר הוא (הזורק) ממקומו וחזר וקיבלה מהו ופריך מאי קא מבעי לי' (איזה טעם יש לפטור בזה הא עבד עקירה והנחה) א"ר אדא בר אבהו שני כחות באדם אחד קמבעי לי' שני כחות באדם אחד דמי וחייב או כשני בני אדם דמי ופטור תיקו וברש"י כשני בני אדם דמי ופטור דהו"ל כשנים שעשאוהו וכו' עכ"ל. ומבואר בזה דאע"ג דהתורה פטרה רק שנים שעשאוהו עכ"ז מספקין למיפטר ג"כ יחיד העושה בשני כחות מפאת דחשוב כשנים שעשאוהו א"כ ה"ה להיפוך בשחיטת קדשים דהקפידה תורה שלא יהיו שנים שוחטין שפיר י"ל ג"כ דשני בני אדם השוחטין בכח אחד חשוב כאחד השוחט ושפיר דמי ודו"ק. ועו"ל דהתורה הקפידה רק שלא תעשה השחיטה ע"י ב' בני אדם דאז מה שעושה זה הרי אין השני עושה משא"כ בשליחות שאפי' נחשב כל הקהל שוחטין עכ"ז הרי כל השחיטה מתייחסת לכולם מתחלה ועד סוף ומה שהאחד עושה גם כולם עושים ואכה"ג י"ל דלא הקפידה תורה. ועו"ל בפשיטות טפי דהתורה הקפידה רק שלא יהיו ב' מעשים בשחיטה שאם שני בני אדם עושים הרי הוא ב' מעשים משא"כ כשהשליח היחיד שוחט הרי הוא רק מעשה אחת וא"כ אפילו אם מעשה השליחות מתייחסת למשלח עכ"ז הרי נחשב רק כאלו עשו כל הקהל מעשה אחת ואין נעשה ממעשה אחת של השליח מעשים רבים וכמובן וע"כ שפיר שרי וחילוק זה הוא עצמו החילוק הקדום אחרי העיון. דו"ק ותשכח ואין להאריך בזה:

(ז) ע"ע בש"ס ב"מ דצ"ו ע"א דאמר דדין שליח אי חשוב כבעלים לענין שאילה בבעלים תלוי בפלוגתא דר' יאשי' ור' יונתן דפליגי אי מהני הפרת נדרים ע"י שליח דס"ל לר' יאשי' דבעי' בעל ממש משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפרנו ור' יונתן ס"ל דששא"כ ע"ש. והנה לענין שאילה בבעלים נראה פשוט דתלוי בזה אי הא דששא"כ היינו שגוף השליח נחשב כגוף הבעלים דאז שפיר חשוב שאילה בבעלים וכמובן משא"כ אם אין גופו כגוף הבעלים אלא שמעשהו מתייחסת לבעלים או שמועלת עבור הבעלים אז שפיר לא חשוב שאילה בבעלים כיון שאין גופו כגוף הבעלים ולא קרינן ב' אם בעליו עמו וכמובן. אולם לענין הפרה שפיר י"ל לכאורה דבין לר' יאשיה ובין לר' יונתן אין גוף השליח כגוף הבעלים ופליגי רק באחד מב' הצדדים האחרים הנ"ל דר' יונתן ס"ל דהמעשה אשר השליח עושה בשליחותו עכ"פ מתייחסת למשלח ונחשב שעשה המשלח המעשה ההוא וע"כ גם כאן כשעשה השליח מעשה ההפרה נחשב שפיר שהפיר הבעל וקרינן ב' אישה יפרנו ור' יאשי' ס"ל דגם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשליח אלא שמועלת עבור המשלח וע"כ כאן שהקפידה תורה דאישה יפרנו דהיינו שהבעל עצמו יעשה מעשה ההפרה ולא אחר ע"כ שפיר לא מהני שליחות וא"כ קשה לכאורה דאיך תלי הש"ס דין דשאילה בבעלים בפלוגתא דהפרה הא י"ל דתרווייהו ס"ל דגוף השליח לא הוי כגוף הבעלים ורק בב' הצדדים

האחרים הוא דפליגי אם המעשה מתייחסת למשלח או לשליח וע"כ בדין שאילה בבעלים דבעי' ממש גוף הבעלים דהא כתיב אם בעליו עמו ולא סגי במה שמעשה השליח מתייחסת לבעלים א"כ שפיר י"ל דלכ"ע לא חשוב ע"י שליח שאילה בבעלים. אמנם אחרי העיון ז"א דגם בהפרה ההכרח לומר לר' יונתן דגוף השליח חשוב כגוף הבעל דא"א לומר דרק מעשה הפרתו מתייחסת לבעל דהא הפרה הוא רק דבור וא"כ המעשה שבו הוא רק עקימת השפתים ונענוע כלי המבטא וא"כ אי נימא דרק המעשה אשר השליח עושה מתייחסת למשלח א"כ חשוב רק כאלו עיקם המשלח שפתי השליח ונענוע כלי המבטא של שליח וכנודע סברת הקצוה"ח לענין תפלין ושאר מצות שבגופו ע"י שליח וידובר בו להלן אי"ה וא"כ אכתי אין כאן דבור של הבעל בעצמו ואיך יועיל ועל כרחך דגוף השליח נחשב כגוף המשלח ושפיר חשוב דבור ההפרה שהשליח מדבר כאלו דיבר זה הבעל בעצמו כי השליח בשעת הפרתו נחשב כגוף הבעל ממש וא"כ שוב שפיר לענין שאילה בבעלים גם ע"י שליח חשוב שאילה בבעלים וע"כ שפיר תלי הש"ס דין דשאילה בבעלים בפלוגתא דר' יאשי' ור' יונתן הנ"ל ודו"ק:

(ח) התוס' רי"ד בפ"ב דקידושין כתבו דבמצוה שעל גופו לא מהני שליחות ע"ש ונראה מזה דגוף השליח אינו נחשב כגוף המשלח ורק אדם אחר הוא וע"כ במצוה שעל גופו לא מהני שליחות והנה בס' קצוה"ח הסביר דבריהם עפ"י דברי הרא"ש בנדרים דע"ב ע"ב שכ' לענין הפרה ע"י שליח דכיון דבעי' שמיעה ע"כ שמיעה הוי מידי דממילא ומידי דממילא לא שייך בי' שליחות ע"ש וע"כ רק על מעשה שייך שליחות ונחשב כאלו עשה המשלח מעשה הנחת תפלין שעשה השליח אבל מה שמונחים על יד השליח זהו מידי דממילא ולא יתכן לומר מטעם שליחות שמונחים התפלין על יד המשלח וע"כ הו"ל כאלו הניח המשלח תפלין על יד השליח דלא מהני עכת"ד והם נודעים. ולענ"ד גם דברי הרא"ש הנ"ל עולים לכוונה זו דכיון שרק מעשה השליח מתייחסת למשלח או שמועלת עבור המשלח אבל השליח עצמו אדם אחר הוא ע"כ בשמיעה שאינו עושה מעשה לא שייך שליחות ורק אלו היה ענין השליחות על גופו של שליח שנעשה גופו כגוף המשלח שפיר היה יכול לעשותו שליח על השמיעה שכיון שנעשה גוף המשלח הו"ל שמיעתו כשמיעת המשלח ושפיר מצי' מפר נדרי אשת המשלח ששמע. ודע כי סברת הקצוה"ח הנ"ל תמצא קן לה בתוספות ב"מ ד"צ ע"א דאהא דאמרינן התם דאמירה לעכו"ם שבות לענין שבת ולענין חסימה כתבו הם ז"ל וז"ל אור"י דלא דמי לאומר לעכו"ם אכול נבילה דלא שייך התם אמירה לעכו"ם שהישראל עצמו יכול ליתן נבילה בפיו אבל הכא אותו דבר שאומר לעכו"ם לעשות הוא אינו יכול לעשות כמו לבשל בשבת או לחסום שור בדישו עכ"ל. ונראה פשוט שסברתם היא כסברת הקצוה"ח הנ"ל ממש דהא הא דאמירה לעכו"ם שבות היינו משום דנהי דמדינא אין שליחות לעכו"ם עכ"ל החמירו חכמים ונתנו דין שליחות לעכו"ם באיסורין וע"כ עכ"פ לא עדיף משליחות ממש וע"כ כשאומר לעכו"ם אכול נבילה אפי' יחשב העכו"ם שלוחו של ישראל עכ"ל מה שהנבילה באה לפיו ולמעיו של עכו"ם אינו נחשב כאלו באתה לפיו ולמעיו של ישראל רק המעשה שעושה העכו"ם נחשב כאלו עשאה ישראל וע"כ הוי כאלו הניח הישראל לפיו של עכו"ם וזה שפיר שרי. וא"כ זהו ממש כסברת הקצוה"ח הנ"ל בתפלין דבשליחות הוי כאלו הניח המשלח על יד השליח לא על יד עצמו וה"נ כתבו התוס' דהוי כאלו הניח הישראל לפיו של עכו"ם לא לפיו של עצמו ודוק היטב:

(ט) התוס' במנחות דס"א ע"ב ד"ה מצינו כתבו ז"ל וא"ת ל"ל קרא למעוטי ידו ולא יד שלוחו (גבי סמיכת קדשים דכתיב ידו ודרשי' למעט יד שלוחו) תיפוק לי' מקרבנו ולא קרבן חבירו (דכתיב ג"כ בסמיכה קרבנו ודרשי' למעט קרבן חבירו) וי"ל דאצטריך תרי קראי דלא תימא כי שוי' שליח עדיף דששא"כ עכ"ל. ומוכח מזה דבשליחות מתייחסת המעשה למשלח או שגוף השליח נחשב כמשלח דאי נימא דהשליח אדם אחר הוא ומעשהו מתייחסת לו ורק שמועלת מגזה"כ א"כ כאן בסמיכה לא הי' ראוי להועיל כיון שהצריכה תורה שיהי' הסומך סומך על קרבן שלו וכאן הרי סמך הסומך על קרבן חבירו כיון שמעשה הסמיכה מתייחסת לשליח והרי אין הקרבן שלו כ"א של המשלח ועל כרחך דהמעשה מתייחסת למשלח והוי כאלו סמך המשלח או שגוף השליח נחשב כגוף המשלח ושפיר הוי סמיכה בבעלים ודו"ק. ושוב מצאתי מפורש כן יותר בגליון תוס' ערכין ד"ב ע"א שכתבו ג"כ סברת התוס' מנחות הנ"ל בביאור יותר וז"ל וי"ל דה"א דשלוחו של אדם כמותו ולא איקרי קרבן חבירו עכ"ל וה"ז מפורש כדברינו הנ"ל ודו"ק:

(י) ע"ע בש"ס שבועות דל"ה ע"א ת"ר שילח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעני עליכם שאם אתם יודעין לו (לתובע) עדות שתבואו ותעידוהו יכול יהו חייבין (קרבן שבועת העדות) ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו מאי תלמודא אמר ר"א אם לוא יגיד כתי' (ודרשי') אם לו לא יגיד ונשא עונו ואם לאחר לא יגיד פטור עכ"ל הגמ'. ומוכח דאין השליח כגוף הבעלים דאל"כ שפיר קרינן בשליח אם לו לא יגיד וכשנשבעין לשליח חשיבי שפיר נשבעין לו כיון שהשליח כגוף הבעלים ודו"ק:

אולם למאי דאמרי' בב"מ דצ"ו ע"א דע"י עבדו לכ"ע חשוב שאילה בבעלים משום דיד עבד כיד רבו ע"ש ומבואר בזה דשליחות דעבד לכ"ע הוי כגוף הבעלים דהא לענין שאילה בבעלים בעי' גוף הבעלים ממש וכמו שכתבנו באות ז' וא"כ קשה באמת מסוגי' דשבועות הנ"ל דכיון דהתם איירי בשילח ביד עבדו א"כ אמאי לא קרינן בי' לו

וצע"ק. ונראה דשם בשבועות בלא"ה לא שייך כלל שליחות דהא מילי נינהו ומילי לא מימסרין לשליח אפי' בחד שליח לדעת המהרי"ט ז"ל וכנודע אלא דלולי קרא ה"א דלא בעי שליחות כלל ואפי' כשנשבעין לאחר לגמרי שאין יודעין עדות לפלוני נמי חייבין תדע שהרי צריך קרא למעט אפי' כשהשביען הנתבע וע"כ השתא דכתי' קרא דבעי' לו וא"כ צריך לבא לטעם שליחות שיוחשב לו וע"כ שוב שפיר אפי' שליחות דעבד לא מהני כיון דמילי נינהו וכנ"ל. ועכ"פ נתחדש לנו דין בזה דהא דמילי לא מימסרין לשליח הוי אפי' בעבד דמצד הסברא ה' מקום להסתפק בזה כיון דעבד עדיף משליח דעלמא מטעמא דיד עבד כיד רבו וכש"ס ב"מ הנ"ל דאע"ג דשליח לא מהני לענין שאילה בבעלים עכ"ז ע"י עבד חשוב שאילה בבעלים מטעמא דיד עבד כיד רבו. וכעין זה מצינו ג"כ בכללא דאין שליח לדבר עבירה דהוי אפי' בעבד וכמו שמצינו בקידושין דמ"ב ע"ב לענין שליחות יד דקאמר אמר לעבדו ולשלוחו מנין וכו' הרי דבעי' קרא גם בעבדו ואי לאו קרא ה"א דאשלד"ע ובאתי רק להעיר:

יא) עי' ברמב"ם ה' עכו"ם פ"ג ה"ט שכ' ז"ל העושה עכו"ם לעצמו אף על פי שלא עשה בידו כו' (פי' שעשה ע"י אחר) לוקה שנאמר לא תעשה לך פסל כו' וכן העושה עכו"ם בידו לאחרים כו' לוקה שנאמר ואלהי מסכה לא תעשו לכם עכ"ל. וכו' שם הלח"מ ז"ל תימא היכא שעשאום אחרים לו אמאי לוקה הא לאו שאין בו מעשה הוא כו' וי"ל דכיון דהאחר עשאו בשליחותו הוי כאלו עשאו הוא וחייב עכ"ל כוונתו להקשות דנהי דהתורה אסרה לעשות עכו"ם לעצמו ע"י אחר עכ"ז ראוי שיוחשב הלאו הזה ככל לאוין שאין בה מעשה דאין לוקין עליהם וע"ז תי' דכיון דהשליח עושה מעשה חשוב כאלו הוא עושה והוי שפיר לאו שיש בו מעשה ומבואר בזה להדיא דגוף המעשה מתייחסת למשלח:

אולם יש לדחות דהא אפי' אי אין המעשה מתייחסת למשלח עכ"ז הרי מועלת עבור המשלח וכנ"ל וא"כ עכ"פ תולדות המעשה תמיד מתייחס למשלח דהיכא שקידש השליח אשה עבור המשלח אז תולדות המעשה שהיא קנין האשה מתייחס למשלח ונעשית אשתו של משלח ע"י מעשה השליח וכן כל כה"ג. וא"כ גם כאן בעבירה כיון שגם השליח אסור לעשות עכו"ם א"כ כיון שהשליח עשה מעשה א"כ יש במעשהו עבירת לאו שיש בו מעשה וחייב מלקות וע"כ כיון שתולדות מעשהו שפיר מתייחס למשלח וכנ"ל ע"כ שפיר המשלח לוקה ודו"ק:

אמנם אחרי העיון ז"א דעבירת השליח הרי הוא רק אלאו דלא תעשו לכם כיון שהוא עושה העכו"ם עבור אחר וזה אסור רק מקרא דלא תעשו לכם וכדברי הרמב"ם הנ"ל וא"כ אם רק תולדת המעשה מתייחס למשלח א"כ גם המשלח ה' לו לעבור אלאו הנ"ל ולא אלאו דלא תעשה לך האוסר עשיית עכו"ם לעצמו ע"י אחר וא"כ כיון שהמשלח עובר רק אלאו דלא תעשה לך ולוקה רק על הלאו הזה א"כ על כרחך שגוף המעשה מתייחס להמשלח ודו"ק היטב:

יב) בש"ס ב"ק דע"ו ע"א פריך לר"ש דס"ל דגונב קדשים שהבעלים חייבין באחריותן ושחטן חייב הגנב בד' וה' דאמאי חייב הא שמעין ל' לר"ש דאמר שחיטה שאינה ראוי' לא שמה שחיטה ושחיטת קדשים נמי שחיטה שאינה ראויה היא (דקדשים שנשחטו בחוץ פסולין) כי אתא ר' דימי א"ר יוחנן בשוחט תמימים מבפנים לשם בעלים ופריך והרי חזרה קרן לבעלים (הואיל ולשם בעלים נזבחו וחשוב השבה ואמאי חייב בדו"ה) א"ר יצחק בר אבין שנשפך הדם (דלא חזרה קרן לבעלים כיון שהקרבת פסול וצריכים להביא קרבן אחר ומיהו בשעת שחיטה שפיר שחיטה ראוי' היא כיון דאח"כ הוא שנפסל ע"י שפיכת הדם) כי אתא רבין א"ר יוחנן בשוחט תמימים מבפנים שלא לשם בעלים (דשחיטה ראויה היא דקיי"ל דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים חוץ מפסח וחטאת וקרן לבעלים לא חזרה דקיי"ל דלבעלים מיהת לא עלו לשם חובה וצריכים להביא קרבן אחר) עכ"ל הגמ':

ובתוס' שם ד"ה שלא כתבו דלהכי מוקי ר' דימי כשנשפך הדם (ולא מוקי בשוחט שלא לשם בעלים כרבין) היינו משום דניחא ל' לאוקמי בכל קדשים שחייב באחריותן דבשלא לשם בעליהם לא מתוקמא בפסח וחטאת (דפסח וחטאת הא קיי"ל) דמיפסלי בשלא לשמן (וא"כ היא שחיטה שאינה ראויה) עכ"ל. ומבואר בזה דלאוקימתא דר' דימי איירי ר"ש אפי' בפסח וא"כ קשה דהא שחיטת פסח צריך שליחות וכמבואר בקידושין דמ"א ע"ב וא"כ זה הגנב ששוחט שלא בשליחות הבעלים ראוי שיופסל הפסח ואכתי שחיטה שאינה ראוי' היא ואמאי חייב וצ"ל דכיון דהבעלים חייבים בפסח וכבר הקדישוהו וגילו דעתם בזה שחפצים בהקרבתו ע"כ השחיטה זכות היא להם וזכיה מטעם שליחות וחשיב שפיר שחיטה בשליחות. ואולם אם נאמר דענין שליחות בכל מקום הוא מפאת שגוף המעשה מתייחסת למשלח א"כ אכתי אמאי חייב הגנב הרי נחשב כאילו שחטו הבעלים ולא טבח הגנב כלל וכן אם נאמר דבדין שליחות גם גוף השליח נחשב כגוף הבעלים ג"כ קשה כיון דחשוב בעלים בשעת שחיטה ואין כאן שחיטת הגנב ועל כרחך דבשליחות השליח כאדם אחר נחשב וגם המעשה איננה מתייחסת למשלח ורק שמועלת עבור המשלח וע"כ גם כאן שפיר מועלת השחיטה עבור המשלח שיצא ידי מצות הקרבת הפסח. אבל מעשה השחיטה שפיר מתייחס לגנב השוחט ושפיר חייב בדו"ה אלא דהוקשה להגמ' רק דכיון דהמעשה מועלת עבור המשלח ויצא ידי מצות הקרבן א"כ הרי חזרה קרן לבעלים וכנ"ל:

אולם יש לדחות ולומר דנהי דשחיטת פסח בעי שליחות עכ"ז אם נשחט הפסח שלא בשליחות הבעלים אין הפסח נפסל ע"י כך רק שהבעלים לא יצאו ידי מצוות וא"כ שפיר י"ל דשחיטת הגנב לאו בתורת שליחות היא ועכ"ז שפיר חשוב שחיטה ראוי' כיון שהפסח כשר. אמנם יוקשה ע"ז דא"כ מאי פריך והרי חזרה קרן לבעלים ואיך חזרה כיון דלא יצאו הבעלים ידי מצוות. וי"ל דקושיית הגמ' הנ"ל לא קאי אפסח כ"א אשאר קדשים אולם דעת רש"י בפסחים ד"ז ע"ב ד"ה פסח וקדשים דכל קדשים צריכין שחיטת בעלים כפסח עש"ה וא"כ גם בכל קדשים צריכין לבא לשליחות וא"כ הדק"ל דמאי פריך הרי חזרה קרן לבעלים הא אין כאן שחיטה בשליחות ולא יצאו הבעלים וליכא חזרת קרן ועל כרחק צ"ל דשחיטת הגנב היא ג"כ בתורת שליחות וכנ"ל. וא"כ שוב קמה הראי' הנ"ל דבשליחות אין גוף השליח כגוף המשלח וגם המעשה אין מתייחסת למשלח רק לשליח וע"כ שפיר חשוב הגנב טובח וחייב בדו"ה וכנ"ל. אולם י"ל דנהי דזכי' מטעם שליחות היינו רק שמועלת עבור מי שהיא זכות לו אבל המעשה איננה מתייחסת אל בעל הזכות רק אל העושה וגם אין גוף העושה נעשה כגוף של בעל הזכות ואין מזה ראי' לשליחות ממש שלא תתייחס המעשה למשלח או שלא יחשב גוף השליח כגוף המשלח דשפיר יש לחלק בין שליחות ממש ששלחו בפירוש לכך לבין זכיה אף על גב דזכיה מטעם שליחות ודו"ק. ולפי"ז יסתלק גם הראי' אשר הבאנו למעלה באות ג' מש"ס סוטה דכ"ז ע"א דשם ג"כ רק בשליחות דזכי' איירי וכמו שהבאתי למעלה וע"כ שפיר לא חשוב שם קינוי והבאה באחד ואין ראי' מזה אשליחות ממש. אולם עדיין קשה להבין איך הגנב מתחייב בדו"ה בנידון דב"ק הנ"ל כיון דשחיטתו כשירה רק מטעם שליחות וא"כ איך מחויב בדו"ה אטו אם יאמרו הבעלים בעצמם לגנב שישחוט יתחייב הגנב בשחיטתו בדו"ה וה"ז שני הפוכים בנושא אחד מה שאנו חושבין את השחיטה לנעשתה בשליחות ועכ"ז אנו מחייבין את הגנב בדו"ה וצ"ל דנהי דבעי' שחיטה בבעלים בפסח וקדשים עכ"ז מצות בעלים מצוה בפ"ע היא ואינה מעכבת בקרבן כלל וכלל ואפי' הבעלים עצמם יצאו ידי מצות הקרבן אם נשחט שלא בשליחותם ואין צריכים להביא קרבן אחר ורק שמצות שחיטה בבעלים הוא שלא קיימו וע"כ גם כאן שפיר הוי שחיטת הגנב שלא מטעם שליחות ועכ"ז שפיר חשוב חזרה קרן לבעלים כיון שיצאו בזה ידי מצות הקרבן ואין צריכים להביא קרבן אחר ונהי שהפסידם הגנב מצות שחיטה בבעלים עכ"ז על הפסד המצוה אין מתחייב בדו"ה רק כשמפסיד להם את גוף הבהמה. וכן ראיתי לאחרונים ז"ל שכתבו כן מכח הוכחות אחרות דשחיטה בבעלים אינו מעכב בקדשים ויש לדבר בזה הרבה ואכ"מ. ובגוף הספק הנ"ל אם השליח נחשב כגוף המשלח או שהמעשה מתייחסת למשלח או שמועלת רק עבור המשלח הנה יש לי לדבר עוד הרבה בזה בעזה"י ובאתי כעת רק להעיר בזה המעט:

עתה אדבר קצת בעזה"י בענין מילי לא מימסרין לשליח. והנה נודע דעת המהרי"ט ז"ל דלא מהני שליח להקדיש משום דהו"ל מילי ומילי לא מימסרין לשליח וק"ל ע"ז מירושלמי קידושין פ"ב ה"א דדריש ואם המר ימירנו למעט שלוחו ע"ש והשתא ל"ל קרא למעט הא בלא"ה לא מהני תמורה ע"י שליח משום דמילי לא מימסרין כו' וכמו בהקדש דלא מהני מטעם זה. ונלענ"ד ליישב זה עפ"י מה שראיתי באחד מספרן של אחרונים ז"ל ונשכח ממני אנה ראיתי שביאר כוונת המהרי"ט ז"ל הנ"ל דאע"ג דהא דמילי לא מימסרין לשליח מצאנוהו בש"ס אך בשליח דשליח היינו משום דא"א לעשות שליח רק על מעשה וע"כ כשאומר לשלוחים כתבו ותנו גט לאשתי והם בעצמם כותבים ונותנים דעושים מעשה ע"כ מעשה יש בה ממש לקבלה בשליחות אבל כשאומרים לאחרים לכתוב וליתן נמצא שהיה מצדם דיבור לבד ודיבור לבד אין בו ממש לקבלו מן הבעלים בכח השליחות וע"כ גם בהקדש אף על גב דהוי רק חד שליח עכ"ז כיון דהשליח אינו עושה מעשה רק דיבור לבד שאומר ה"ז הקדש שפיר הוי מילי אפילו בחד שליח עכ"ד. ולפי"ז נראה לפי המבואר בש"ס סנהדרין דס"ה ע"א דהא דכפית קומתו הוי מעשה ועקימת שפתיו דמגדף לא הוי מעשה היינו משום דשאני מגדף שכן ישנו בלב ומתבאר שם מפרש"י דבמקום שאין הדיבור מועיל מצד התגלות מחשבות לבבו רק מצד הדיבור בעצמותו אז גם הדיבור חשוב מעשה דעקימת שפתיו בכה"ג הוי מעשה אבל מגדף דעיקר התחייבותו על הדיבור הוא רק על גלותו בדבורו את מחשבתו הרעה ואין אל הדיבור שום פעולה מצד עצמותו רק מה שמגלה את מחשבת הלב ע"כ לא חשוב מעשה ע"ש. ולפי"ז נראה דבהקדש דאין קדוש בטעות ואם נתכוון לשלמים ואמר עולה או להיפוך דלא מהני וא"כ הדיבור מועיל אך מפני גלותו מחשבת המקדיש שרוצה להקדיש דבר זה לכך שפיר לא הוי מעשה רק מילי ולא מימסרין לשליח אבל בתמורה דקיי"ל דקדוש אפילו בטעות כפי מה שאומר בפיו א"כ הדיבור מועיל מצד עצמותו ע"כ שפיר הוי מעשה ולא מילי ושפיר איצטרך קרא למעט שליחות דתמורה ודו"ק. ואין להקשות דא"כ דהקדש דתמורה חשוב מעשה א"כ מדוע חשיב לי' בתמורה ללאו שאין בו מעשה דז"א דודאי לענין איסור ועבירת לאו דתמורה שאם המיר בשוגג הרי אינו לוקה לחד לישנא בתמורה דיי"ז ע"א והכי קיי"ל וכמבואר ברמב"ם ה' תמורה פ"א ה"ב ע"ש. ע"כ לענין מלקות שפיר לא הוי מעשה כיון דאינו לוקה על עצמות הדיבור רק מפני שהדיבור מגלה שרצונו להמיר ולעבור אלאו דלא יחליפנו וגו' שהרי בשוגג אינו לוקה אבל לענין חלות התמורה דקיי"ל דחל אפילו בטעות ע"כ שפיר חשוב הדיבור מעשה ושפיר איצטרך קרא דאינו חל ע"י

שליח [ואין להקשות עוד דנהי דתמורה בטעות הוי תמורה עכ"ז בשליח הא לא מהני תמורה בטעות כיון דעבר אדעת בעלים ובטל השליחות דז"א דא"צ מחשבת השליח למען יגלה על הדיבור שרצונו להמיר כמו שמדבר בפיו רק צריך שלא יתנגד לרצון המשלח אבל כל שעושה כדברי המשלח שוב דיבור השליח בעצמותו עושה התמורה וכמובן דהא אם יאמר לו המשלח שימיר בשור לבן וישכח דברי המשלח ויתכוון להמיר בשור שחור ויטעה בפיו נגד כוונתו זאת ויאמר שממיר בשור לבן כדברי המשלח אז ודאי דיועיל השליחות כיון שלא עבר אדעת המשלח ואעפ"י שהי' כוונת השליח היפוך דיבורו וא"כ לא מיבעי' דאצטריך קרא לכהאי גוונא כ"א גם על כל שליחות דתמורה צריך קרא דתמיד אך הדיבור בעצמותו מועיל מדמועיל גם בכה"ג. וז"פ]:

ודע כי אין להקשות על המהרי"ט הנ"ל מהא דאמרי' בתמורה ד"ג ע"ב דמימר חשוב מעשה משום דבדיבורי' איתעביד מעשה שעושה מחולין קדשים וא"כ כל הקדש הו"ל מעשה לא מילי דז"א דזהו אך סברת ר' יוחנן שם בתמורה אבל התנא דידי' שם דחשיב מימר בהדי נשבע ומקלל וכן סתמא דהש"ס לחד גירסא בתמורה ד"ב ע"ב ס"ל דתמורה לא הוי מעשה עיין היטיב שם ושם. אולם מהא דאמרי' בתמורה ד"ו ע"ב דמקדיש בעל מום לקי על כרחך מוכרח דהקדש הוי מעשה מדלא חשיב לי' שם ד"ג ע"ב בהדי נשבע ומקלל ומימר ע"ש ועל כרחך דרק בתמורה פליגי ר' יוחנן עם התנא דידי' וסתמא דש"ס הנ"ל דלר"י הוי מעשה ולתנא דידי' וסתמא דש"ס הנ"ל לא הוי מעשה וכמ"ש הלח"מ פ"ח מה' סנהדרין הטעם משום דעיקר עבירת התמורה במה שרצה להפקיע קדושת ההקדש הראשון וזה הרי אין בו מעשה כלל ע"ש אבל הקדש דעלמא לכ"ע הוי מעשה וצ"ע קצת:

ודע כי בירושלמי הנ"ל יש להעיר עוד לפמ"ש התוספות פ"ק דב"מ דבשליח לד"ע השליחות בטל דא"כ ל"ל קרא למעט שליחות דתמורה והנה לדעת התוספות בפ"ב דקידושין דכשהשליח שוגג יש שלד"ע ע"ש א"כ נ"מ להיכא דהשליח שוגג ואפילו להחולקים על התוספות דקידושין הנ"ל י"ל דהיינו דוקא כשהמשלח מזיד דאז על זדון לבו לעשות עבירה אין לו כח לעשות שליח וא"כ אכתי נ"מ כששניהם שוגגים דתמורה חלה אפילו בשוגג ובטעות וא"כ שפיר צריך קרא דאינו חל ע"י שליח להיכא דשניהם שוגגים. ועי"ל דנ"מ למופלא סמוך לאיש אי נימא דתמורתו תמורה דאיבעי' דלא איפשיטא הוא בתמורה ד"ב ע"ב אי מופלא סמוך לאיש תמורתו תמורה או לא ע"ש וא"כ י"ל דהירושלמי הנ"ל סובר דמופלא סמוך לאיש תמורתו תמורה ואלו לענין העבירה הרי אין המופלא סמוך לאיש עובר כלום דלענין מצות אפי' מופלא סמוך לאיש לאו בר מצות הוא וכמבואר להדיא בתמורה שם דאפי' אי מופלא סמוך לאיש תמורתו תמורה עכ"ז לית' בלאו דלא יחליפנו וגו' ע"ש. וכן הוא בנדה דמ"ה ע"א דאפי' אי מופלא סמוך לאיש נדרו נדר והקדישו הקדש עכ"ז אין מצווה אבל יחל ע"ש וא"כ שפיר יש נפקותא למופלא סמוך לאיש דתמורתו תמורה ואלו הא דאין שלד"ע לא שייך בי' כיון דאינו עבירה אצלו כלל דהוא מותר לגמרי להמיר וכנ"ל אולם י"ל דעכ"ז כיון דהתמורה בעצמותה עבירה ע"כ אעפ"י שאין הקטן מצווה עליה עכ"ז חשוב שלד"ע ובטל השליחות ועי' בקונטרס ע' פנים לתורה אות ט"ז שהבאתי כמה ראיות דכל כהאי גוונא אזלי' בתר עצם העביר' ולא בתר האדם העושה אם הוא בר חיובא או לא עש"ה. אמנם לענין אשלד"ע הרי כתבו התוס' דקידושין הנ"ל דכשהשליח שוגג יש שלד"ע והיינו משום דלא שייך דברי הרב וכו' כיון שלא ידע שיש איסור בדבר וע"כ לא אזלי' כאן בתר עצם העביר' וע"כ אפי' לדעת החולקים על התוס' הנ"ל עכ"ז י"ל דרק בשוגג פליגי דשוגג הוא ג"כ עביר' דכל שוגג יש בו קצת פשיעה וכנודע משא"כ במופלא סמוך לאיש דאין מצווה כלל י"ל דלכ"ע יש שלד"ע ואין להאריך בזה:

ואולם יוקשה ע"ז לכאורה דאין יעשה מופלא הסמוך לאיש שליח הא אין שליחות לקטן אמנם ז"א חדא דבמידי דאית' שפיר יש לו שליחות וכמ"ש התוס' בגיטין דס"ד ע"ב ע"ש וע"כ אי מופלא סמוך לאיש תמורתו תמורה שפיר יש לו ג"כ שליחות לענין תמורה. ועוד נלענ"ד לפמ"ש רש"י בב"מ דע"א ע"ב ד"ה קטן לית לי' שליחות וז"ל דכי כתב שליחות בגדול כתב בראוי לתרום שיהא הקדשו הקדש ודיבורו חל דגבי הקדשות ונדירים איש כתיב וגבי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו עכ"ל. ונראה כוונתו דכיון דדין שליחות בכל התורה ילפי' בריש האיש מקדש מתרומה וקדשים שנתנה תורה כח להרים ולהקדיש ע"י שליח וע"כ בקטן דלית' בתרומה וקדשים ואין לו כח להרים ולהקדיש כלל ע"כ לית' ג"כ בדין שליחות ולפי"ז מופלא סמוך לאיש למ"ד דהקדשו הקדש ותרומתו תרומה מה"ת א"כ גם שליחות יש לו בכל דבר וכמובן וא"כ כיון דקיימין השתא דמופלא הסמוך לאיש דאורייתא ותמורתו תמורה מה"ת וכמו שכתבנו בדעת הירושלמי הנ"ל וא"כ גם הקדשו הקדש ותרומתו תרומה מה"ת וא"כ שפיר בר שליחות הוא לכל דבר. ושוב ראיתי שכבר העיר בזה הקצוה"ח בסי' קפ"ח ע"ש ואולם לפי"ז יש לי לומר עוד מילתא חדתא והוא דיש תנא הסובר דיש שליחות לקטן לגמרי ואפי' אם עדיין אינו מופלא סמוך לאיש והוא ר' יהודה דס"ל בתרומות פ"א דכל קטן ואפי' בלא הגיע לעונת נדרים תרומתו תרומה עש"ה בר"ש משנה א' ומשנה ב' וא"כ לפמ"ש תוס' בגיטין דכ"ג ע"ב בד"ה מה אתם דעיקר דין שליחות בעלמא נלמד מתרומה לבד עש"ה וא"כ שוב לא איכפת לן מה דלית' לקטן בקדשים כ"א מה דלית' בתרומה לדברי רש"י ב"מ הנ"ל וכמובן וא"כ לר' יהודה דס"ל דקטן תרומתו תרומה א"כ ס"ל ג"כ דיש שליחות לקטן וכזה ראה וחדש. והנה זמן רב אחרי

אמרי זה מצאתי בירושלמי עירובין פ"ז ה"ו אמתני' דמזכה להן (לבני מבוי את העירוב) ע"י עבדו ושפחתו העבריים וז"ל מה אנן קיימין (במאי עסקי') אם בגדולה (בשפחה גדולה שהביאה כבר סימנין) זכה בסימנין (הרי אינה שפחה עוד שזכתה בעצמה ויצאה לחירות כבר ע"י סימנין) אם בקטנה הקטן זכה (פי' וכי הקטן זוכה לאחרים בתמי') אמר ר' יודן בר שלום קומי ר' יוסי תיפתר כמאן דמר (כמאן דאמר) הקטן תורם עכ"ל. ומבואר בזה דלמ"ד דקטן תורם יש זכי' לקטן והטעם דהא דאין זכי' לקטן היינו משום דזכי' מטעם שליחות ואין שליחות לקטן ואלו למ"ד הקטן תורם הרי יש שליחות לקטן וכנ"ל וע"כ יש גם זכיה לקטן ודו"ק. אולם אם נאמר כן דלר' יהודה יש שליחות לקטן לגמרי תולד לנו קושי' לפמ"ש התוס' בגיטין דמ"ה ע"א ד"ה מידי דהוי אמקדש אחותו אהא דפליגי התם רב ושמואל במוכר שדהו בשנת היובל דס"ל לרב דמכורה ויוצאה ושמואל ס"ל דאינה מכורה כל עיקר וכתבו הם ז"ל שם דלא שייך למימר (לשמואל דס"ל דאינה מכורה כל עיקר) אדם יודע (שאינן מכר לשדה בשנת היובל וגמר ונתן המעות לשם מתנה) כמו (דאמרי' הכי) במקדש אחותו דהא רב קאמר דמכורה ויוצאה עכ"ל ומבואר בזה דבמידי דאית ביה פלוגתא אז אפשר לאדם לטעות ולסבור כהך מ"ד שאין הלכה כמותו ולא שייך למימר בכה"ג אדם יודע כיון שאין הדבר פשוט לכל וכמו שהמ"ד הנ"ל טעה לומר שלא כהלכה כן כל אדם יוכל לטעות וע"כ אף על גב דשמואל ס"ל דאינה מכורה כל עיקר וא"כ כך הוא ההלכה לידי' עכ"ז לא שייך לומר אדם יודע וכו' כיון דרב ס"ל דמכורה ויוצאה וע"כ גם כל אדם יוכל לטעות ולסבור דמכורה ויוצאה. ולפי"ז יוקשה מהא דאמרי' בגיטין דס"ג ע"א הכי השתא התם אדם יודע שאין שליחות לקטן וכו' ולפמ"ש קשה דהא לא שייך בזה אדם יודע כו' כיון דר' יהודה ס"ל דיש שליחות לקטן וכנ"ל וצע"ק ובמ"א אי"ה אדבר בזה בארוכה אי במידי דאית בי' פלוגתא שייך אדם יודע ואכ"מ. והנה בישוב קושיתי הנ"ל דל"ל קרא דאין שליחות בתמורה בלא"ה הרי אשד"ע והשליחות בטל י"ל עוד דהא השליחות בטל בדבר עבירה י"ל דהוא מטעמא דכ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ דאסור לעשות שליח לד"ע דאע"ג דרק השליח עובר כיון דאשד"ע עכ"ז בדיני שמים הרי עובר גם המשלח וכמבואר בקידושין דמ"ג ע"א ופליגי שם ב"ש וב"ה רק אי הוי בדינא רבה או בדינא זוטא אבל לכ"ע אסור לעשות שליח לד"ע עי"ש וא"כ שייך שפיר סברא דכ"מ דא"ר וכו' ולפי"ז בתמורה דגוף התמורה הוא איסור ואעפ"כ מהני דגזה"כ הוא דכתי' והי' הוא ותמורתו יהיה קודש וכמבואר בתמורה ד"ה ע"ב ע"כ שפיר הו"א דגם השליחות מהני ושפיר אצטריך קרא למעט שליחות דתמורה. אולם נתיישבתי שזה טעות דהתוס' בב"מ כתבו שם כן בקדושי חייבי לאוין דג"כ גלי רחמנא בגוף הקידושין דמהני אף על גב דגוף הקידושין איסור הם ועכ"ז אין השליחות מועיל ועל כרחך דז"א או משום דאין הטעם בביטול השליחות משום דכ"מ דא"ר וכו' או משום דלעשות שליח לד"ע איננו חלק מן העבירה בעצמותה אך הוא עבירה בפני עצמה שלא לעשות שליח לדבר שהוא נגד מצותיו ית' יהי' איזה מצוה שיהיה וע"כ לא שייך לומר דהואיל וגוף האיסור מהני יועיל גם השליחות דהשליחות איננו ענין לגוף האיסור דהוא איסור בפ"ע וכעין זה כ' הר"ן בסנהדרין פרק בן סורר והובא בהגהות הש"ע יו"ד סי' קנ"ז סעי' א' דלאו דלפני עור וגו' לא הוי אביזרייהו דעכו"ם במכשיל לעבוד עכו"ם ולא בפני עצמו הוא שלא להכשיל בדבר שהוא נגד מצותיו ית' יהיה איזה מצוה שיהיה וע"כ הוא ביעבור ואל יהרג אף באנסוהו להשאיל דבר לעכו"ם עש"ה. וא"כ ה"נ אפשר שאיסור בפ"ע הוא שלא לשלוח ולצוות לעשות מה שהוא נגד מצותיו ית' ואדרבה י"ל דגוף התמורה לא מהני כיון דנתערב עמו איסור אחר הוא איסור השליחות וכעין דעת הרמב"ם לענין שלד"ע במעילה וכנודע ואין להאריך בזה. ודע דדעת הר"ן סנהדרין הנ"ל דלאו דלפני עור איננו חלק מעבירה הפרטית אשר הוא מכשיל בה את האחר יש להעיר בה מתוס' חולין ד"ה ע"ב ד"ה צדיקים שכתבו לענין הא צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן וז"ל אור"י דדוקא במידי דאכילה אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן וכו' ולספרים דגרסי בפרק ב' דכתובות גבי העלו עבד לכהונה על פיו (של ר' אלעזר בר יוסי שהעיד בטעות על עבד כהן שהוא כהן ופריך התם) השתא בהמתן של צדיקים וכו' היינו משום דאית לידי אכילת איסור שמאכיל בת ישראל שנישאת לו בתרומה והוא עבד ואין לו בה קידושין עכ"ל. ומוכח מזה דהמכשיל את חבירו באכילת איסור אז עבירת ההכשלה חלק מעבירת האכילה ועבירת ההכשלה עצמה כעבירת אכילה חשיבא ושייך בה השתא בהמתן וכו' אעפ"י שאין זה שייך בשאר עבירות שאינם עבירות דאכילה ודו"ק. ועוד העירותי בזה מש"ס דכ"ח ע"ב דקאמר ר' יהודה שרי למיכחל עינא בשבת אמר להו ר' שמואל בר יהודה מאן ציית ליהודה מחיל שבי (השומע דבריו ומקבלם יחלל שבת. רש"י) עכ"ל הג"מ ואי איתא דאיסור הכשלה בעבירה איננו חלק מגוף העבירה א"כ נהי' דר' יהודה הורה שלא כדין לדעתו והכשיל אחרים בחילול שבת עכ"ז מדוע קרא לר' יהודה בעצמו מחיל שבי ונודע שדברי חכמינו ז"ל הקדושים כולם מדוקדקים תכלית הדקדוק ועל כרחך דאיסור ההכשלה בעבירה היא חלק מגוף העבירה וע"כ שפיר נקראת ההכשלה בחילול שבת גם היא חילול שבת ודו"ק והערה נכונה היא בס"ד:

עוד יש להעיר בזה לענ"ד ולומר דסברת הר"ן הנ"ל תליא בפלוגתא דש"ס הוריות ד"ד ע"ב וד"ה ע"א עש"ה דפליגי התם ר' יהודה ור' שמעון לענין ב"ד שהורו בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועשו ציבור על פיהם דר' יהודה ס"ל דהציבור מביאין פר לכל שבט ושבט אבל הב"ד אין מביאין כלל ור' שמעון ס"ל דמלבד י"ב פרים

דשבטים גם הב"ד מביא פר לעצמו עש"ה דפליגי בזה בדרשא דקראי. ונלענ"ד נכון דסברת הר"ן הנ"ל תליא בפלוגתא הנ"ל שהרי עבירת הב"ד הוא רק עבירת הכשלה מה שהכשילו את הציבור בעבירה ע"י הוראתם ואלו הציבור הרי עשו את העבירה העצמית וע"ש לר"ש דס"ל דב"ד מביאין מלבד הציבור א"כ מוכח כדעת הר"ן הנ"ל דעבירת הכשלה איננה חלק מעצם העבירה רק עביר' בפני עצמה היא וכן"ל וא"כ עבירת הב"ד כאן איננה חלק מעבירת הציבור רק עביר' בפ"ע הוא וע"כ שפיר צריכים הב"ד כפרה בפני עצמן ואינם מתכפרים עם הציבור אבל לר' יהודה דס"ל דהב"ד מתכפרים עם הציבור א"כ מוכח איפכא דעבירת הכשלה הוא חלק מעבירה הפרטית וא"כ עבירת הב"ד הוא חלק מעבירת הציבור וע"כ שפיר מתכפרים עם הציבור ושפיר הפרים דציבור מכפרים גם על הב"ד ודו"ק. ועיין עוד במנחות דצ"ב ע"א ת"ר וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר (פר העלם דבר של ציבור) פר טעון סמיכה ואין שעירי עכו"ם טעונין סמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר פר טעון סמיכה בזקנים ואין שעירי עכו"ם טעונין סמיכה בזקנים אלא באהרן וכו' ופריך התם בגמ' דאיך מהני סמיכה דאהרן הא לר' שמעון סמיכה בבעלים בעינן וכתבו התוס' שם ד"ה הא וז"ל ואהרן הא לאו בעלים הוא דאי משום שמתכפר עם כל ישראל הא אמר ר' שמעון בהוריות פר ושעיר לכל שבט והא דחשיבי זקנים בעלים אף על גב שיש פר ושעיר לב"ד בפני עצמן כיון דעל ידיהן נעשה החטא קרי להו בעלים עכ"ל. ומוכח מזה לכאורה ג"כ היפוך דעת הר"ן הנ"ל ורק דהכשלה הוא חלק מעבירה העצמית ולכן נחשבים הב"ד בעלים של גוף החטא מפאת היות להם חלק בו כיון שהם היו המכשילים משא"כ אי נימא דהכשלה אין לה שום שייכות אל החטא הפרטי ורק הוא איסור אחר כללי לכל התורה שלא להכשיל בדבר שהוא נגד מצותיו ית' יהיה איזה שיהיה וכן"ל א"כ אין ראוי שיוחשבו הב"ד המכשילים בעלים של עצם החטא ודו"ק. ואולם לפי מה שכתבנו למעלה דר"ש דס"ל דציבור מביאין וב"ד מביאין זהו כסברת הר"ן הנ"ל דעבירת הב"ד עבירה בפני עצמה היא וע"כ צריכים כפרה בפ"ע וכן"ל א"כ כיון דהתוספות דמנחות הנ"ל אליבא דר"ש הנ"ל איירי א"כ שוב א"א לומר דמה שנחשבים הב"ד בעלים הוא מפאת שההכשלה היא חלק מעצם החטא וצ"ל דכוונת התוספות הוא על דרך המבואר בבבא קמא ד"נ ע"א ר"ע סבר בור ברשותו נמי חייב דכתי' בעל הבור בבור דאית לי' בעלים קאמר רחמנא ור' ישמעאל (דס"ל התם דחיובא דבור הוא רק בבור ברה"ר) סבר בעל התקלה עכ"ל הגמ'. הרי דלר' ישמעאל אף על גב דאין הבור ברשותו רק ברה"ר קריי' רחמנא בעל הבור מפאת שהוא כרה הבור וגרם תקלת הנפילה וא"כ ה"נ נהי דעבירת הב"ד אינה חלק עבירת הציבור עכ"ז כיון שהב"ד גרמו תקלת ועבירת הציבור ע"י הוראתם שפיר קרוין בעלים ושפיר חשיבא סמיכת ב"ד סמיכה בבעלים כיון שהם בעלי התקלה ובעל התקלה הרי נקרא בעלים וכש"ס ב"ק הנ"ל ובאתי רק להעיר:

נשובה עתה לדברי המהרי"ט הנ"ל שכ' דלא מהני שליח להקדיש משום דהו"ל מילי ואומר שקשה לי עוד ע"ז מש"ס בכורות דס"א ע"א האומר לשלוחו צא ועשר עלי (במעשר בהמה איירי) ע"ש. ולדעת המהרי"ט הנ"ל איך מועיל שליח למעשר בהמה הא הוי נמי כשליח להקדיש וי"ל בפשיטות דאם כבר כנסן לדיר ועשה להן פתח קטן ועומדים לצאת והשליח צריך רק למנות ולעשר אה"נ דלא מהני למהרי"ט ז"ל דהו"ל מילי בלבד והש"ס הנ"ל י"ל דמיירי רק בשלא עשה כן עדיין ועשאו שליח על מעשה הוצאתם מן העדר דהוי כמו הפרשה בתרומה ומעשר דמהני שליחות דע"י מעשה הפרשת השליח נבררת התרומה והמעשר להתקדש בקדושת תרומה ומעשר וה"נ ע"י מעשה הוצאתם מהעדר יצאו אחד אחד ויתברר העשירי לקודש ואף שצריך ג"כ דיבור המנין הרי התם נמי צריך שיאמר על המופרש ה"ז תרומה ודו"ק. ועי"ל דגם לדעת המהרי"ט ז"ל במעשר בהמה מהני שליחות דרק כשקיבל השליח השליחות על מילי וצריך להועיל דבר באותם הדברים והמילי כגון בהקדש דצריך להקדיש הבהמה בדיבורו ע"כ אין למילי דשליח כח לפעול ולהועיל רק למעשהו אבל במעשר דקיי"ל בבכורות שם דעשירי מאליו קדוש (אפי' לא אמר עליו שיהי' קודש ואפי' לא מנה אותו עשירי כלל רק שתק בו לגמרי ע"ש) ורק שצריך שיהיה דיבור המנין א' ב' כו' עד י' וא"כ צריך אף מציאות המילי ולזה שפיר יכול לעשות שליח שימנה עבורו דכשיש דיבור המנין אז אמרה תורה דעשירי מתקדש מאליו ואינו דומה להקדש שהדיבור מקדשו והא דמילי לא מימסרן לשליח היינו רק דאין במילי כל כך ממש למוסרם לשליח לפעול בהם דבר אבל למוסרם על האמירה בלבד שפיר מימסרי ואין להקשות דכל מילי בגט נמי הוי לאמירה בלבד דז"א דהתם איירי בשליח דשליח וא"כ רוצה השליח הראשון לעשות ע"י המילי את האחר לשליח ולמסור בהם כח שליחותו לאחר ולזה ג"כ אין כח להמילי ודו"ק היטב. ומיושב בזה מאי דתמהו על המהרי"ט הנ"ל דמנ"ל הא דלא מהני שליח להקדיש מטעמא דמילי כו' הא בש"ס מצינו הך דמילי כו' רק בשליח דשליח אבל לא בחד שליח ולפמ"ש נוחא דטעמא דשליח דשליח הוא רק משום דאין למילי דשליח כח לפעול בהם דבר וע"כ אין יכול לעשות בהם את האחר לשליח וא"כ ה"ה דאין יכול לפעול ולעשות בהם את הבהמה הקדש ודו"ק. אולם עדיין לא הונח בזה בסוגי' דבכורות הנ"ל לכאורה דהא ר' פפי ס"ל התם דכשקרא השליח לתשיעי עשירי ג"כ קדוש ע"ש וזהו אך מחמת דיבורו דתשיעי הרי אינו קדוש מאליו ואפ"ה מהני שליחות אמנם באמת ז"א דגם תשיעי מאליו קדוש כשאומרים עליו עשירי ואין הדיבור מקדשו אלא שצריך למנותו עשירי והעשירי באמת א"צ למנותו כלל משא"כ בהקדש דהדיבור בעצם

מקדשו ע"כ שפיר אין לדיבור השליח כח לקדש ודו"ק. ואולם יש לעיין בזה לכאורה מש"ס נדרים ד"ח ע"ב במשנה דאיתא שם דמתפיס במעשר בהמה ה"ז אסור משום דמעשר בהמה חשיב דבר הנדור ע"ש ומוכח מזה לכאורה דקדושת מעשר בהמה באה מן האדם דאל"כ לא הי' ראוי שיחשב דבר הנדור וכמובן ועל כרחך דנהי דעשירי מאליו קדוש היינו רק שא"צ להקדישו בפירוש ונתנה התורה כח להאדם להקדישו ע"י המנין לחוד שמונה עד עשירי וגזה"כ הוא שהמנין לבד מקדשו ועכ"פ ההקדש מתייחס אל האדם ואינו מאליו ודו"ק:

אמנם גם זה אינו מוכרח דאפי' אי עשירי לגמרי מאליו קדוש ואינו מתייחס אל האדם כלל ג"כ יתכן שיקרא דבר הנדור כיון שאינו מתקדש מאליו כ"א כשיש המנין של האדם וע"ש בר"ן שפי' דמעשר בהמה חשיב דבר הנדור משום שצריך לקרותו עשירי ובקונטרס שם כ' עוד יותר מזה שצריך לקרות עליו שם מעשר וצ"ע שהרי בבכורות שם מבואר דעשירי מאליו קדוש ואפי' בלא דיבר כלל בעשירי. ושוב ראיתי שהתוס' שם ד"ה ואם של מעשר כתבו וז"ל וא"ת והלא עשירי מאליו הוי קדוש וא"כ לא הוי דבר הנדור וי"ל (דכיון) דבעי העברת מנין ואם הוי עשרה ונטל אחד בלא מנין אינו קדוש כדאמר בפרק מעשר בהמה מיקרי שפיר דבר הנדור עכ"ל. ודבריהם מטין להדיא כדברינו הנ"ל דקדושת מעשר בהמה באה מאליה ולא מן האדם כלל ואעפ"כ מיקרי דבר הנדור כיון שצריך מנין של האדם דו"ק ותשכח. וע"ע בש"ס חולין דקל"ו ע"ב דאמר דלר"ש בהמה טריפה פטורה מראשית הגז משום דילפי' צאן צאן ממעשר בהמה מה מעשר בהמה טריפה לא אף ראשית הגז טריפה לא ופר"ך ולילף צאן צאן מבכור מה בכור אפי' טריפה וכו' ומשני מסתברא ממעשר הו"ל למילף שכן זכרים תמאין וכו' ופר"ך אדרבה מבכור הו"ל למילף שכן יתום (בכור וראשית הגז נוהגין אפי' ביתום שמתה אמו קודם לידתו משא"כ במעשר) בקדושה (בכור א"צ להקדיש דקדושתו מרחם וגז נמי א"צ להקדיש דאין קדושה חלה עליו אבל מעשר מקדישו בשבט. רש"י) וכו' עכ"ל הגמ'. ומדאמר בגמ' תיבת בקדושה ולא אמר במנין שבכור וראשית הגז א"צ למנין של האדם משא"כ מעשר שצריך למנין מוכח דאין ההבדל מפאת המנין לבד כ"א ההבדל הוא בעצם הקדושה שקדושת המעשר האדם הוא שמיים עליו את הקדושה שכך גזרה תורה שמנין של האדם עד י' הוא משים קדושה על העשירי מה שאין כן בכור שקדוש מאליו ואין האדם משים הקדושה עליו וכן בגז אין אדם משים עליו קדושה דאין בו קדושה כלל וכפירש"י הנ"ל ושפיר נקט הש"ס תיבת בקדושה כיון שהחילוק הוא בעצם הקדושה שקדושת המעשר האדם משימה עליו וקדושת הבכור מאליו היא באה ודו"ק:

וא"כ יש מכאן ראי' להיפוך ממה שכתבנו דקדושת המעשר מאליו היא באה כשיש מנין של האדם אולם ברש"י שם בחולין הביא עוד פירוש אחר על תיבת בקדושה הנ"ל ולפי הפירוש האחר אין ראי' כלל משם עש"ה וע"ע במנחות דס"ה ע"ב ת"ר וספרתם שתהא ספירה לכל אחד ואחד ובתוס' שם ד"ה וספרתם כתבו וז"ל גבי יובל כתי' וספרת לך דאב"ד קאמר להו עכ"ל נראה שפירשו דאי לא נאמר וספרתם לכם רק וספרת לך הוי מפרשינן לקרא דלב"ד צוה רחמנא לספור ספירת העומר ולא ליחידים ומה שאמרו בש"ס שתהא ספירה לכל אחד ואחד בא למעט איפוא דלא נטעה דהמצוה רק על הב"ד. ולכאורה קשה מדוע לא פירשו האי וספרתם שתהא ספירה לכל אחד ואחד כי הא דדרשי' בסוכה דמ"א ע"ב ולקחתם לכם שתהא לקיחה לכל אחד ואחד כי שם הפירוש הוא דבא למעט שלא יועיל שליחות בלקיחת לולב רק שכל אחד ואחד צריך ליקח בעצמו דשם אין שייך לומר דה"א דהמצוה על הב"ד דרק בספירה שייך למיטעי הכי הואיל ומצינו ספירת יובל בב"ד אבל בלקיחת לולב מהיכי תיתי שיהי' המצוה על הב"ד. וצריך ליישב דרק בלקיחת לולב צריך קרא למעט שליחות משום דהוי מעשה משא"כ בספירה דהוי מילי ולא מימסרן לשליח ע"כ א"צ קרא למעט שליחות וע"כ הוכרחו לפרש דהרבנותא הוא מה שכל אחד ואחד סופר ולא אמרי' דהמצוה על הב"ד. ולפי"ז הנה גם דעת התוס' היא כדעת המהרי"ט הנ"ל דאפי' בחד שליח שייך הא דמילי לא מימסרן לשליח ואולם לפמ"ש למעלה דזה שייך רק היכא שצריך השליח לפעול דבר ע"י המילי צ"ל דגם שם קיום המצוה נקרא פעולה וא"א שיפעול השליח ע"י הדיבור קיום מצות ספירה ואינו דומה למעשר שאין שם פעולה כלל כי הקדושה מאליו היא באה כשיש מציאות דיבור המנין וכו"ל וא"צ רק מציאות הדיבור בלבד לא שום פעולה ממנו ואף על גב דגם מעשר הוא מצוה וא"כ נמצא דכשמעשר ע"י שליח לא קיים מצוה וכמובן עכ"ז אין מזה קושי' כלל די"ל דאה"נ ועכ"ז המעשר שפיר קדוש דקיום המצוה אינו מעכב כלל בקדושת המעשר וכמבואר בחידושי במ"א דכל כה"ג שהמצוה יש לה פעולה כגון הקדש ותרומה וטבילה למ"ד דטבילה בזמנה מצוה אז גם כשאין אל האדם קיום מצוה במ כגון שעשאן בעבירה וכדומה עכ"ז הטבילה שפיר מטרתה וההקדש והתרומה שפיר חל עליהם קדושת הקדש ותרומה ואכ"מ. ודע דדברי הירושלמי המובאים למעלה דלא מהני תמורה ע"י שליח ראיתי שוב שהש"ס דידן חולק ע"ז וכדמוכח להדיא בתמורה ד"ב ע"ב בגמ' עש"ה בתוס' ד"ה קתני וע"ע בתמורה ד"ט ע"א דבאומר כל הרוצה להמיר יבא וימיר מהני ע"ש ומפורש בזה ג"כ דמהני שליחות בתמורה ועי' בר"ן נדרים דל"ו ע"ב בענין כל הרוצה לתרום יבא ויתרום ואין להאריך בזה ובאתי בכ"ז רק להעיר